

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Економічний факультет
(назва інституту, факультету)
Кафедра обліку і аудиту
(повна назва кафедри)

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня бакалавр

(освітній рівень)

на тему «Облік, контроль і аудит кредитних операцій»

Виконав: студентка 2 курсу, групи ОО(ст)з-21
напряму підготовки (спеціальності)
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Слизяк Світлана Іванівна

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Благун І.С.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Ємець О.І.

(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2021р.

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Факультет Економічний
Кафедра обліку і аудиту
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р.

Міністерство освіти і науки України

ДВНЗ Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

ВІДГУК

Наукового керівника, к.е.н., доцента кафедри фінансів

Благуна І.С.

на дипломну роботу студентки 2-го курс заочної (за скороченим терміном)
форми навчання

Слизьак Світлани Іванівни

на тему: «Облік, контроль і аудит кредитних операцій»

У дипломній роботі Слизьак Світлана Іванівна приділила увагу дослідженню теоретичних основ обліку і контролю кредитних операцій, а саме охарактеризувала економічну сутність кредитних операцій, їх особливості та нормативно-правове забезпечення. У другому розділі розглянуто оцінку стану обліку і контролю кредитних операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром». У третьому розділі автор розкрила аудит і контроль кредитних операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром».

Практичне значення дипломної роботи полягає в можливості використання наведених пропозицій щодо удосконалення обліку, контролю кредитних операцій від фінансової та інвестиційної діяльності в ТОВ «Бучачагрохлібпром»

Зауважень немає, тому студентка заслуговує на відмінну оцінку.

Отже, дипломна робота Слизьак Світлани Іванівни на тему: «Облік, контроль та аудит кредитних операцій» є завершеним й самостійно проведеним дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам до такого типу робіт, а її автор заслуговує на присвоєння бакалаврського рівня зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

(посада, місце роботи)

(підпис)

Благуна І.С.
(ініціали, прізвище)

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студентки групи ОО ст (з)-21
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Слизяк Світлани Іванівни
на тему: **«Облік, контроль та аудит кредитних операцій»**

1. Актуальність теми. Кредитні операції на сьогодні є одним з найважливіших джерел створення прибутку будь-якого комерційного банку. Однак із збільшення кількості випадків неповернення кредитів за останні роки ці операції мають схильність по підвищеній небезпеки для стабільної та стійкої діяльності комерційного банку. Можна сказати, що висока дохідність обумовлена підвищеним рівнем ризику, а це означає, що кредитування було і залишається найризикованішим видом серед інших видів діяльності банку.

Доцільно згадати про поняття кредитного ризику. Кредитний ризик, на наш погляд, – це ймовірність збитків у зв'язку з несвоєчасним поверненням позичальником основного боргу і відсотків за ним. Відповідно, управління кредитним ризиком можна визначити як сукупність управлінських заходів, спрямованих на запобігання втратам банку від його кредитної діяльності.

2. Якість проведеного аналізу роботи.

У дипломній роботі Слизяк Світлана Іванівна дослідила теоретичні основи і методику обліку, контролю та аудиту кредитних операцій на прикладі ТОВ «Бучачагрохлібпром»

3. Практична цінність висновків і рекомендацій.

Наукова новизна одержаних Слизяк Світлани Іванівни результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних, організаційних та методичних положень й розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації та методики обліку, контролю та аудиту кредитних операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром» та приймати доцільні рішення

4. Наявність недоліків.

Не виявлено.

5. Загальний висновок і оцінка бакалаврської роботи.

Отже, дипломна робота Слизяк Світлани Іванівни на тему: «Облік, контроль та аудит кредитних операцій» виконана відповідно до вимог кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», тому може бути допущена до захисту з відмінною оцінкою, а її автор заслуговує на присвоєння бакалаврського рівня зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Незалежно від форми власності та виду діяльності, кожне підприємство прагне утримуватися на ринку, отримуючи при цьому прибуток від фінансово-господарської діяльності. В свою чергу розрахунково—кредитні операції відіграють вагомую роль в роботі підприємства.

Показниками фінансових результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання є прибуток чи збиток. Вони визначаються шляхом зменшення суми доходу звітного періоду та суми витрат за цей період. Склад доходів та витрат суб'єктів господарювання визначається законодавством. Перевищення доходів звітного періоду над витратами забезпечує прибуток, а навпаки - збиток.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що спрямування України у світовий європейський простір для переоцінки організаційно-економічного регулювання платіжних та кредитних операцій та пошуку шляхів подолання проблеми збитків в умовах кризи. Цей процес сприяє появі нових та оновлених існуючих нормативних актів, що керуються бухгалтерами. Тому існує постійна потреба в інноваційному аналізі, систематизації та узагальненні. Врешті-решт, проблеми, пов'язані з обчисленням прибутку, зачіпають інтереси приватних осіб, корпорацій та держави в цілому.

Все це посприяло більш детального вивчення розрахунково—кредитних операцій з точки зору українських та світових стандартів, особливостей обліку та аудиту розрахунково—кредитних операцій, а також пошук шляхів їх удосконалення.

Ступінь наукової розробки. Дослідження проблем обліку та аудиту розрахунково—кредитних операцій представлені в працях таких відомих вітчизняних вчених-економістів, як: Н. Самсонов, В. Алексійчук, О. Гудзь, Б.Луців, А.Мороз, С.Мочерний, Ю.Потійко,М.Савлук.

Незважаючи на те, що дане питання є достатньо дослідженим багатьма вченими, його подальше вивчення є досі актуальним, що пов'язано з постійними законодавчими змінами.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної роботи є дослідження теоретичних питань обліку та аудиту розрахунково—кредитних операцій, а також формування рекомендацій щодо удосконалення системи управління підприємства.

Відповідно до поставленої мети у випускній роботі визначені *завдання*, спрямовані на її досягнення, а саме:

- вивчити економічну сутність розрахунково—кредитних операцій підприємства;
- охарактеризувати класифікацію розрахунково—кредитних операцій підприємства;
- дослідити нормативно-правове регулювання обліку розрахунково—кредитних операцій ;
- здійснити опис синтетичного та аналітичного обліку розрахунково—кредитних операцій підприємства;
- дослідити облік формування розрахунково—кредитних операцій та їх використання;

Об'єктом дослідження є облік і аудит розрахунково—кредитних операцій

Предметом дослідження є облік та аудит розрахунково—кредитних операцій

Методи дослідження.

- порівняння та аудиту;
- синтезу та узагальнення (намагання оптимізувати визначення);

- причинно-наслідкового та абстрактно-логічного зв'язку (дослідження нормативно-правового забезпечення обліку та аудиту);
- вертикального та горизонтального аналізу;
- статистичні та економіко-математичні методи тощо.

Структура роботи. Випускна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладений на 60 сторінках друкованого тексту, в тому числі 10 таблиць, 3 рисунків, 6 додатків. Список літературних джерел налічує 65 найменувань.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Економічна суть кредитних операцій

Часто робота компанії має період неадекватного самофінансування для виконання найнеобхідніших операцій, таких як сплата податків, виплата заробітної плати чи комунальних послуг. У цих ситуаціях власники корпорацій мають можливість використовувати платіжні та кредитні операції для погашення тимчасової нестачі готівки. В бухгалтерському обліку кредит є фінансовим активом та фінансовим зобов'язанням, а в міжнародній практиці кредит та кредитні відносини належать до фінансових інструментів, тому важливо вивчити тлумачення кредиту відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку П(С)БО та міжнародних стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). Економічні відносини - це зв'язки та відносини між людьми, що виникають у процесі розподілу, суспільного виробництва, обміну та споживання товарів, а в сучасній ситуації це відносини між ринками, товарами та грошима, «фінансовими інструментами». У кредитних відносинах є дві сторони, одна - позичальник, а друга - позикодавець. Їх називають предметом договору позики, а матеріальною або грошовою вартістю, проектом чи вартістю, на яку підписаний договір позики, є об'єктом позики.

Трактування сутності категорії «кредит» різними науковцями подано у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Трактування сутності категорії «кредит» різними науковцями

Науковець	Формулювання
1	2
Н.Самсонов [1]	Кредит є формою руху позичкового капіталу, тобто грошових коштів, наданих у позичку за певний процент за умови повернення і задоволення потреб позичальника.
В.Алексійчук [2]	Кредит, виступаючи однією з форм, що сприяє використанню фінансового капіталу, виник на етапі, який за своєю сутністю відповідає умовам економічних взаємовідносин, а його розвиток налічує декілька етапів. Виник він в умовах товарного виробництва, тому від самого початку мав ринковий характер.
О. Гудзь [3]	Економічні відносини, що зумовлені акумуляцією тимчасово вільних коштів з використанням їх на умовах повернення та платності під час взаємовідносин, що виникають між кредитором та позичальником.
Б. Луців [4]	Економічні відносини між суб'єктами ринку щодо перерозподілу вартості на засадах повернення, строковості та платності.
А. Мороз [5]	Економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником щодо одержання останнім позички в грошовій або товарній формі на умовах повернення у певний строк і, звичайно, зі сплатою відсотків.
С. Мочерний [6]	Рух позичкового капіталу, що здійснюється на засадах строковості, повернення та платності.
Ю. Потійко [7]	Економічна категорія, що передбачає акумулювання тимчасово вільних коштів бюджету, централізованих державних позабюджетних фондів, господарюючих суб'єктів та населення для подальшої їх видачі позичальникам на умовах повернення, платності, реального забезпечення строковості та цільового використання.
Я.Чайковський [8]	Певний вид економічних відносин, які формуються в суспільстві, а також обґрунтовують такі принципи кредитування, як принципи зворотності, строковості, цільового кредитування, забезпеченості, платності та диференційованого підходу.
С. Глущенко [9]	Кредит – це перерозподіл вартості на засадах строковості, зворотності та платності між суб'єктами економіки.
Фінансовий словник [10]	Форма передачі у тимчасове користування коштів у грошовій та грошово-натуральній формах на умовах строковості, повернення, платності та цільового характеру, що надається однією юридичною або фізичною особою, тобто кредитором, іншій особі, тобто позичальнику
Банківська енциклопедія [11]	Економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником щодо одержання останнім позички в грошовій або товарній формі на умовах повернення в певний строк і, звичайно, із сплатою відсотків.
Податковий кодекс [12]	Кошти, що надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа за законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають, згідно з відповідним законодавством, статус небанківських фінансових установ, а також іноземною державою або її офіційними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та іншими

	кредиторами-нерезидентами, юридичній чи фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під відсоток.
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [13]	Це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження терміну погашення боргу, яке надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми.
П(С)БО 11 «Зобов'язання» [14]	Це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в себе економічні вигоди.
П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [15]	Контракт, який одночасно зумовлює виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого.
МСБО 32 «Фінансові інструменти розкриття і подання» [16]	Це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу в одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу в іншого суб'єкта господарювання.

Більшість наведених вище визначень природи кредиту полягає в тому, що ця категорія вивчається крізь призму економічних відносин, що виникають між сторонами кредитного договору з урахуванням принципів кредитування.

Торгівля позиками - це активна діяльність банків. Кредитні операції здійснюються у формі позик, при цьому позичальник повертає кошти і вчасно сплачує відсотки. Це важливий вид активної банківської діяльності і забезпечує певну частину доходу багатьох банків. Банківські позики є важливим джерелом фінансування споживчого сектору бізнесу та економіки. Банки часто стикаються з кредитним ризиком у процесі ведення кредитного бізнесу. Це означає, що позичальник не сплачує протягом певного періоду позики і стикається з ризиком сплатити відсотки позикодавцю.

У той же час кредитний бізнес представляє серйозну загрозу для банків - ризик неповернення позик. Тому кожен банк реалізує та розробляє кредитну політику, яка формується під впливом довгострокових та поточних цілей банку та економічної діяльності та має на меті зменшення кредитного ринку. Тому

банкам потрібно вжити певних заходів для запобігання кредитному ризику при наданні позик.

До цих заходів відноситься:

- перевірка здатності позичальника повернути позичку;
- перевірка забезпечення позички, чи гарантії її повернення третьою особою (банком, страховою компанією);
- створювання резервного фонду, тощо.

Як зазначалося раніше, основним видом діяльності банків є кредитування, яке є одночасно вигідним і ризикованим. Слід також зазначити, що банківське кредитування надається для розширення та розвитку сфер виробництва та розподілу для задоволення споживчого попиту та інших сфер економічної діяльності [17].

Таблиця 1.2

Типи кредитних відносин	
1	2
I	між банками та підприємствами, організаціями і товариствами
II	між банками і державою
III	між підприємствами, організаціями та товариствами
IV	між банками та населенням
V	між фізичними особами і банками (споживчий кредит)

Виходячи з наведених вище типів кредитних відносин, розрізняють три основні форми кредиту:

- товарний кредит (коли покупці одержують товари чи послуги з відстрочкою платежу);
- грошовий;
- акцентний, авальний.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можемо стверджувати, що існує декілька підходів до трактування сутності кредиту:

- ототожнення кредиту із цінністю (коштами), котрі передаються одним економічним суб'єктом іншому в позичку;
- ототожнення кредиту із формою передачі та акумулювання коштів;
- ототожнення кредиту із формою руху капіталу;
- ототожнення кредиту з зобов'язаннями;
- ототожнення кредиту із певним видом економічних відносин, котрі формуються в суспільстві;
- ототожнення кредиту з контрактом, котрий відображає виникнення фінансових активів та фінансових зобов'язань.

Цей підхід надає можливість подальшого вивчення економічних аспектів кредиту, соціально-економічних факторів його існування, а також основ та закономірностей його руху.

Більшість характеристик наведеного вище визначення поняття «кредит» полягають у тому, що ця категорія вивчається крізь призму економічних відносин, що виникають між сторонами кредитного договору, з урахуванням принципів позики.

1.2. Нормативно-правове забезпечення здійснення розрахунково-кредитних операцій

У діяльності компанії всі операції, що виконуються протягом періоду, повинні бути законними та відповідати нормам.

Основним нормативним документом, що регулює українську систему бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні», ухвалений Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [18], зі змінами та доповненнями.

Цей закон регулює організацію та ведення компанії, визначає ключові бухгалтерські документи та книги, встановлює загальні вимоги до фінансової звітності, зберігає бухгалтерський облік та фінансову звітність для характеристики основних принципів бухгалтерського обліку та підготовки, звіти дозволяють достовірно відображати в бухгалтерському обліку та звітності інформацію про доходи, витрати та фінансові результати.

Також необхідно зазначити перелік компаній, які складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів відповідно до змін, внесених до цього Закону 12 травня 2011 року. Слід зазначити, що програма реформування системи бухгалтерського обліку шляхом застосування міжнародних стандартів, затверджених Кабінетом Міністрів України 28 жовтня 1998 р. 207 № 1706 [19], була повністю реалізована, в результаті чого держава перебуває у міжнародному бухгалтерському обліку, законодавча база, яка відповідає як міжнародним стандартам, так і українським стандартам бухгалтерського обліку.

Інституційна, законодавча та нормативна підтримка банківської діяльності є критично важливою для процесу здійснення кредитних операцій банківськими установами. Основними установами, що регулюють здійснення банківського кредитування в Україні, є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національний банк України та банківські установи.

Кредитна діяльність банків регулюється українським цивільним та комерційним законодавством, законодавством України, регуляцією НБУ, банківським законодавством та кредитними контрактами (див. рис 1.1).

Інституції, які регламентують кредитну діяльність в Україні						
Верховна Рада		Кабінет		Національний		Банківські

України		Міністрів України		банк України		установи
Законодавче та нормативно-правове забезпечення кредитування в Україні						
Кодекси України	Закони України		Нормативно- правові акти НБУ		Статути банків та внутрішньо банківські положення	Кредитні договори

Рис. 1.1. Інституційно-правове регулювання банківського кредитування в Україні

Серед основного українського законодавства та регуляторного законодавства, яке регулює кредитну діяльність банків, слід зазначити такі моменти:

1) Закон України "Про банки і банківську діяльність" - Надає перелік операцій, що містять кредити, які можуть бути здійснені банками, уповноваженими НБУ [20].

2) Закон України "Про Національний банк України" - Банківські нормативні акти Національного банку щодо визначення операцій Національного банку, включаючи кредитування банківських установ для підтримання ліквідності, зокрема для захисту інтересів вкладників. Забезпечення фінансової стійкості кредиторів та банків [21].

3) Закон України "Про заставу" - Пояснює основні правила застосування застави, вимоги предмета, зміст та форму договору, збереження п, її розірвання тощо [22].

4) Закон України "Про іпотеку" - Регулює відносини між банківськими установами та позичальниками у сфері іпотеки та визначає момент утворення,

застосування та припинення іпотеки. Іпотечні предмети та вимоги, які вони надають, умови передачі іпотечного нерухомого майна, державна реєстрація та страхування іпотечного кредиту, особливості іпотечного кредитування для різних видів нерухомості, процедури укладення іпотечних договорів, описує вимоги до змісту та їх використання у формах застави та рефінансування тощо. [23].

5) Закон України "Про організацію формування та обігу кредитних історій" - регулювати діяльність українського кредитного бюро та врегулювати відносини, що виникають у сферах збору, зберігання, захисту та використання інформації про позичальників. Діяльність, установи (бюро кредитної історії), пов'язані з обміном інформацією та забезпеченням прав та інтересів у предметі кредитної історії [24].

6) Закон України " Про страхування " - Передбачає процедури страхування кредитного ризику банківських установ, права та обов'язки страхових компаній та застрахованих осіб, а також процедури укладення страхових договорів [25].

7) Положення "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" - класифікація кредитного бізнесу, оцінка фінансового стану позичальника, процедура розрахунку резерву кредитного ризику тощо [26].

8) Положення "Про єдину інформаційну систему "Реєстр позичальників" - Процедура єдиної інформаційної системи "Реєстрація позичальників", створена для визначення учасників та обліку позичальників, які мають прострочену заборгованість за позиками, наданими фінансовими установами [27].

9) Правила надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту - Надання споживачам повної, необхідної, доступної, надійної та своєчасної інформації про загальну вартість

споживчих кредитів, передбачені процедури. Вартість усіх послуг, пов'язаних з процентними ставками.

10) Методичні рекомендації щодо організації та функціонування системи в банках України - визначити конкретні положення щодо управління кредитним ризиком у банках, структуру підрозділів управління ризиками тощо.

Кредитні відносини між банком та позичальником визначаються на підставі договору шляхом укладення кредитного договору. Він повинен передбачати права та обов'язки сторін щодо належного оформлення банківської позики. Проводячи кредитну діяльність, банківські установи також керуються кредитною політикою банку та внутрішніми правилами щодо кредитних операцій [28].

1.3. Види кредитів та кредитна система України

Ключ до успіху компанії полягає в постійному підвищенні ефективності виробництва, систематичному аналізі виробничої діяльності, розробці та реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва. На цьому етапі розвитку України забезпечення стабільної роботи компанії з метою випуску конкурентоспроможної продукції є найважливішим завданням для менеджерів усіх рівнів.

У сучасному бізнес-контексті процес управління бухгалтерським обліком платежів та кредитних операцій є важливим для компаній різних галузей та видів діяльності. Ці класифікації відіграють важливу роль. Отже, класифікація позик базується на різноманітних характеристиках, залежно від мети, для якої потрібна інформація про позику.

Щоб отримати повне уявлення про позику та її тип, потрібно класифікувати позику за різними параметрами. Ця інформація наведена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікації кредитів

Параметри	Види кредиту
За видами кредиту	національний
	міжнародний
	банківський
	державний
	комерційний
	споживчий
	лізинговий
	особистий
За сферами спрямування	спрямований у сферу обігу
	спрямований у сферу виробництва
За призначенням і характером використання позичкових коштів	позички торгово-промисловим підприємствам
	кредити під нерухомість
	споживчі та сільськогосподарські позички
	кредит під цінні папери та кредити, пов'язані з вексельним обігом
	контокорентний кредит та між банківські позички
	позички небанківським фінансовим установам та позички органам влади
За характером забезпечення	забезпечені (ломбардні)
	гарантовані (банками, третьою особою)
	незабезпечені (бланкові)
За строками використання	строкові
	безстрокові
	прострочені
	відстрочені
За кількістю кредиторів	надання кредитів одним банком
	синдиковані, консорціальні паралельні.

Для банківських позик предметом кредиту є банк, а для державних позик держава є насамперед позичальником. У міжекономічному (комерційному) кредиті обидва суб'єкти є економічними структурами, а в міжнародному кредиті - резиденти різних країн. Щодо особистих (приватних) позик, однією з цілей є фізична особа.

Відповідно до цього стандарту класифікації одна і та ж позика може бути призначена для кількох видів кредитів. Наприклад, банківська позика

сімейному фермерському господарству може належати до банківської позики та особистої (приватної) позики [29].

Тому не є виправданим протидіяти грошам за кредити типу товару як недостатньо розвинений і менш винахідливий рівень. Їх відмінності в першу чергу зводяться до обсягу та сфери застосування. Грошова форма набагато ширше використовується, ніж сировинна, оскільки перерозподіл вартості, що надається позикою, відбувається переважно в грошовій формі.

В залежності від сфери економіки, в котру спрямується позичена вартість, можна виділити:

- Виробничий кредит. Застосовується для формування основного та оборотного капіталу у сферах виробництва та торгівлі. Тобто він використовується у виробничих цілях.
- Споживчий кредит, спрямований на задоволення особистих потреб людей. Іншими словами, це корисно у сфері особистого споживання.

На перший погляд здається, що лише виробничі позики відповідають усім законам позики. Оскільки його використання призводить до нової вартості та передумов для повного повернення позикової вартості позикодавцю. У сфері особистого споживання немає передумов для зворотного руху, що є важливою особливістю позик, оскільки вартість запозичень руйнується. Тому споживчий кредит видається ненормальним. Приватне споживання "знищує" вартість споживчих товарів і забезпечує підтримку та зростання вартості робочої сили. Продаж вартості робочої сили на ринку створює джерело рентабельності вартості запозичень позикодавцям. Тому споживчий кредит повністю узгоджується з усіма законодавствами про кредитування [30].

Класифікація кредитів за галузями практично важлива. Це відображається в тому, що кожна галузь має суттєву особливість у кругообігу капіталу, що визначає належну організацію кредитного процесу.

Залежно від мети позики можна розрізнити такі типи:

- Кредит на формування товарно-матеріальних цінностей (сировини, тари тощо).
- Виробничі кредити (сезонні витрати на рослинництво у сільському господарстві та тваринництві);
- Сезонні витрати на виробництво торфу, лісозаготівлі та ремонтні роботи.
- Для виготовлення виробів з довгим циклом (будинків, літаків, кораблів тощо).
- Кредити на створення товарних запасів готової продукції (баланс складу виробника, складські запаси промислової групи тощо).
- Кредити (виплата заробітної плати постачальникам), пов'язані з виникненням тимчасового розриву в платежах, коли економічний агент повинен платити, а виділені кошти отримують рідко. Платежі, бюджети тощо) [31].

За організаційно-правовими ознаками та умовами надання позичок можна виділяти такі види кредиту:

- забезпечений і незабезпечений;
- прямий і опосередкований;
- строковий і прострочений, пролонгований;
- реальний, сумнівний, безнадійний;
- платний, безплатний.

Кожен вид кредиту характеризує певні аспекти його внутрішнього характеру і, у сукупності, дає чіткі уявлення про складну структуру кредиту та процес його руху у вигляді товарів і валют [32].

Кредит як економічна категорія має не тільки внутрішню сутність, що виявляється в його структурі, закономірностях пересування, формах і видах, а й

активно із зовнішнім середовищем та іншими (некредитними) процесами в економіці та соціальній сфері. Це має великий вплив на них.

Коли ми зазвичай маємо на увазі термін "кредитна система", ми маємо на увазі подвійне значення цього поняття. По-перше, це сукупність кредитних відносин, форм, методів та принципів кредитування. Це все формує його. Тож кредитна система, або просто кредитний механізм.

У більш загальній формі механізм кредитування є:

1) Система взаємовідносин накопичення та мобілізації капіталу та капіталу між кредитними установами та різними галузями економіки.

2) Відносини, пов'язані з перерозподілом капіталу та капіталу між самими кредитними установами на існуючих ринках капіталу.

3) Взаємовідносини між кредитними установами та іноземними клієнтами. Кредитний механізм також включає всі аспекти запозичення кредитної системи, інвестування, створення, посередництво та перерозподіл, що стоять перед установою.

По-друге, кредитна система - це одночасно низка кредитних установ, які накопичують та надають у вільний обіг готівку. До цих установ насамперед належать банки, але вони не єдині. Ключовою складовою кредитної системи є також професійна фінансово-кредитна установа та поштово-ощадна установа. Вони значно доповнюють діяльність банківської системи та пов'язують певні частини кредитної системи. Такі установи та набори установ також називаються парабанківськими системами, оскільки система насправді тісно пов'язана з банківською діяльністю. Банки здійснюють небанківські операції і навпаки. Парабанківські установи здійснюють банківські операції.

Виходячи з вищесказаного, можете визначити основні посилання для кредитної системи.

1) Центральний банк, державний або напівдержавний банк.

2) Банківський сектор: комерційні банки, ощадні банки, інвестиційні банки, іпотечні банки, спеціалізовані комерційні банки.

3) Спеціалізовані небанківські кредитні фінансові установи, страхові компанії, благодійні фонди, приватні пенсійні фонди, кредитні спілки [33].

Отже, українська кредитна система включає Національний банк України, комерційні банки, небанківські кредитні установи, спілки та асоціації кредитних установ, банківські групи та холдинги, а також банки, філії та представництва іноземних та фінансових установ. Він базується на тих же принципах, що і розвинена ринкова економіка, адаптується до реформ і все більше відображає потреби ринкової економіки, але багато аспектів все ще потребують значного вдосконалення. Удосконалення кредитної системи впроваджується в процесі кредитної реформи та розвитку інноваційних ідей.

РОЗДІЛ II

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВО-КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

2.1. Організаційні засади обліку кредитних операцій

Банківські позики відіграють важливу роль у забезпеченні підприємств ресурсами, необхідними для здійснення їх звичайної виробничої діяльності. Вартість банківських позик як джерела фінансування виробничо-господарської діяльності зростає особливо в періоди нестачі або недостатності коштів для реалізації продукції через дефіцит продукції для продажу у певні періоди року.

Якщо потрібно отримати позику, представник компанії подасть відповідний запит до банку. Співробітники банку визначають можливість надання кредиту для цієї операції. Банки видають позики, коли впевнені в кредитоспроможності компанії та прибутковості кредитної події.

Банки часто вимагають додаткових гарантій повернення позики на додаток до техніко-економічного обґрунтування використання позикових коштів, оскільки вони не впевнені у виплаті позик в умовах інфляції. Вони виглядають так:

- 1) застава основних засобів та інших активів.
- 2) страхування від ризику неповернення позик надійним окремим страховим компаніям.
- 3) гарантія іншої компанії чи організації. Повинні бути підтверджені письмово [34].

Завдання бухгалтерського обліку для кредитних операцій такі:

- Забезпечити наявність усіх документів про позику.

- Місячне нарахування процентів та точність їх відображення за джерелами покриття.
- Дотримання встановлених правил щодо оцінки та виконання застави при отриманні позики.
- Цільове використання коштів, отриманих підприємством.
- Своєчасність погашення основної суми та нарахованих відсотків.
- Наявність корпоративної непогашеної заборгованості за банківськими позиками.
- Наявність та точність усіх документів для довгострокових позик.
- Забезпеченість необхідними ресурсами, обсягом капітальних вкладень та підрядними роботами.
- Наявність та точність усіх документів щодо лізингових операцій.
- Точність переказу на рахунок відсотків, сплачених за користування кредитом.
- Обґрунтованість розподілу відсотків для використання позики залежить від вартості товару (роботи, послуги) та відсотків, залежно від джерела позики[34].

Основним законодавчо-нормативним актом з регулювання організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, зокрема, зобов'язань перед банком, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [35].

Метою бухгалтерського обліку та фінансової звітності заборгованості перед банками є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про стан та погашення такого боргу, що впливає на визначення фінансового стану компанії.

Відповідно до українського закону «Про споживче кредитування» [36], усі питання, пов'язані з видачею та поверненням позик, регулюються банківськими правилами та кредитними договорами між позичальниками та банками.

Щоб отримати позику, позичальник надає банку:

- Форму заявки на позику - Стандартний документ, що містить основні дані про позику (сума, термін використання, цільова ціль позики).
- Копію документів, що обґрунтовують необхідність отримання позики (контракти, контракти, рахунки-фактури тощо).
- Бізнес-плани, техніко-економічні обґрунтування, виплати сертифікатів-позик та розрахунки нарахованих відсотків.
- Фінансову звітність за останні кілька кварталів. За необхідності - копія дебіторської заборгованості, що підлягає сплаті на останню звітну дату, та копія готової продукції чи асортименту товарів на складі.
- Документи, що гарантують повернення позики у випадку збиткових кредитованих проектів (наприклад, застава майна позичальника або майнових прав, гарантійне зобов'язання іншого банку, договір третьої сторони або страхової компанії тощо).

Після заповнення всіх документів у кредитній картотеці банк розгляне можливість звернення за позикою до позичальника на засіданні кредитної ради. Якщо рішення позитивне, спочатку створить договір позики.

Кредитна угода - це договір, який визначає права та обов'язки обох сторін у зв'язку з видачею позики. Відповідно до кредитного договору, банк відповідає за надання позичальнику фіксованої суми на узгоджений термін, а позичальник несе такі зобов'язання: Контракт; сплатити всі збори, пов'язані з позикою. Погасити борг та основну частку відсотків протягом узгодженого періоду. Надає банкам інформацію про їх фінансовий стан.

Розмір відсотків та порядок виплат встановлюються банком і визначаються договором позики залежно від таких факторів, як кредитний ризик, попит та пропозиція на кредитному ринку, тривалість позики та ставка дисконтування.

У разі зміни ставки дисконтування умови можуть змінюватися лише на підставі згоди обох сторін.

Першим кроком при реєстрації позики є її визнання. Зобов'язання компанії за позикою визнається зобов'язанням виконати дві умови, визначені в П (С) БО 11 «Зобов'язання» [37]:

- їх оцінка може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність зменшення економічних вигод внаслідок їх погашення.

Відповідно до МСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зобов'язання - це корпоративні зобов'язання, які є наслідком минулих подій, і їх погашення, як очікується, зменшить ресурси суб'єкта господарювання для втілення економічних вигод [38].

Для цілей бухгалтерського обліку пасиви розподіляються таким чином (таблиця 2.1) довгострокові; поточні; непередбачені зобов'язання; доходи майбутніх періодів [37].

Таблиця 2.1

Поділ зобов'язання

Зобов'язання	
1	2
Поточні зобов'язання	Зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу, або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу. Поточна заборгованість за розрахунками за одержаними авансами, з бюджетом та позабюджетними платежами, оплати

	праці, з учасниками, внутрішніми розрахунками, інші поточні зобов'язання
Довгострокові зобов'язання	Всі зобов'язання, які не є поточними: • довгострокові кредити банків; • інші довгострокові фінансові зобов'язання; • відстрочені податкові зобов'язання
Забезпечення	Зобов'язання з невизначеною сумою або часом погашення на датубалансу: додаткове пенсійне забезпечення; виконання гарантійних зобов'язань; реструктуризація; виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів
Непередбачені зобов'язання	• зобов'язання, яке може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено, лише коли (не) відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; • теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити
Доходи майбутніх періодів	Доходи, одержані підприємством у звітному періоді, але такі, що відносяться до наступних періодів

Це пов'язано з тим, що ці елементи обліку зобов'язань за позиками відображаються на різних рахунках і визнаються та оцінюються на основі різних принципів. Прострочені відсотки та відсотки за основними зобов'язаннями також визнаються корпоративними зобов'язаннями.

Окрім відсотків за позики, у підприємств зазвичай є й інші витрати, безпосередньо пов'язані із залученням кредитних ресурсів.

- Банкові комісії за відкриття позикового рахунку та інші послуги, пов'язані з позикою.

- Вартість державної реєстрації нотаріуса або договору застави.

- Консалтинг, бухгалтерський облік, оплата аудиторських послуг (підготовка банківських документів щодо техніко-економічного обґрунтування проекту, аудиторські висновки (звіти незалежних аудиторів) тощо)
- Витрати на експертну оцінку (застава, інвестиційна ціль (якщо банк пропонує інвестиційний проект позики) тощо).
- Позика (застава відносин для забезпечення зобов'язань-застава, гарантії, гарантії);
- Заставлення позичальника або страхування боргу [39].

Однак, на відміну від суми позики та відсотків, усі вищезазначені витрати є одноразовими та здійснюються лише на етапах отримання та обробки кредиту.

2.2. Синтетичний і аналітичний облік розрахунково-кредитних операцій

Ефективна господарська діяльність неможлива без повного знання складових системи бухгалтерського обліку та звітності. Складовими єдиної системи бухгалтерського обліку в національній економіці є оперативний облік, бухгалтерський облік, податковий облік, статистичний облік та управлінський облік.

Бухгалтерський облік - Швидка та детальна реєстрація окремих фактів та торгівлі, що здійснюються компанією та її підрозділами для надання інформації, необхідної для бухгалтерського обліку. Такий облік ведуть бухгалтери, диспетчери, майстри, співробітники з планування та фінансування тощо.

Бухгалтерський облік - система, яка використовує спеціально розроблені документи для постійного та постійного документування ресурсів та результатів виробничої та фінансової діяльності компанії.

Бухгалтерський облік ведеться з використанням усталених документів і має комплексний і постійний характер, що надає йому надійного та об'єктивного характеру. Як правило, бухгалтерський облік ведеться фінансово за поточною фіксованою ціною. Його характеристика полягає в тому, що він охоплює лише процеси та наслідки господарської діяльності, пов'язані зі збільшенням або зменшенням ресурсів компанії. Дані, отримані з оперативних та бухгалтерських даних, використовуються для статистики.

Податковий облік - система, яка збирає та реєструє інформацію про економічну та фінансову діяльність, необхідну платникам податків для встановлення бази оподаткування (корпоративні відсотки) та розрахунку податкових зобов'язань.

Статистичний облік - система кількісної оцінки економічних явищ та процесів. Це допомагає з'ясувати їх якісні аспекти з метою з'ясування законів і закономірностей розвитку та функціонування економічних систем або їх підсистем.

Потрібні знання корпоративних систем бухгалтерського обліку та звітності для того щоб:

1. Керувати станом економічної та фінансової діяльності оперативно та ефективно (бухгалтерський облік та управління є частиною процесу управління).

2. Зрозуміти функції та зміст головного бухгалтера (який може діяти з метою незаконної вигоди).

3. Захищати інтереси компанії перед податковими службами, адміністративно-аудиторськими відділами та іншими управліннями.

4. Дотримуватися чинного законодавства та своєчасно виконувати державні норми.

5. Для контролю збереження майна, запобігання його розкраданню [40].

Адміністративний (або внутрішній) облік зазвичай означає виявлення, збір, реєстрацію, узагальнення, аналіз та надсилання інформації внутрішнім користувачам, яка необхідна для управління організацією. Така інформація потрібна в процесі підготовки даних, необхідних для прийняття адміністративних рішень, потім відображається на різних рівнях планування, а також під час моніторингу виконання плану. Тому управлінський облік - це система інформаційного забезпечення планування та управлінських процесів на всіх рівнях управління.

Синтетичний облік банківських позик здійснюється за пасивними рахунками 60 «Короткострокові позики» і 50 «Довгострокові позики». Кредити цих рахунків відображають збільшення боргу перед банком, дебет, тобто часткове або повне погашення. Запис до бухгалтерської книги для переказу позик на рахунок базується на виписках банків з цих рахунків та супроводжується додатковими документами. На рахунку 60 «Короткострокові позики» реєструються розрахунки у вітчизняній та іноземній валютах за банківськими позиками із терміном погашення до 12 місяців з дати балансу та з вичерпаним терміном позики.

Кредит за рахунком 60 «Короткостроковий кредит» відображає суму позики (позики) та дебет (суму погашення та перерахування до довгострокових зобов'язань у разі відстрочки позики). Рахунок 60 Операційний облік «Короткострокові позики» здійснюється на субрахунках.

601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"

602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті"

603 "Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті"

604 "Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті"

605 "Прострочені позики в національній валюті"

606 "Прострочені позики в іноземній валюті".

Основні бухгалтерські проводки по обліку кредитних операцій подані у табл.2.2.

Таблиця 2.2

Основні бухгалтерські проводки по обліку короткострокові позики

№	Зміст господарської операції	Д ^Т	К ^Т
	2	3	4
1	Отримано на поточний рахунок підприємства короткостроковий кредит банку	311	601
2	Нараховано проценти за користування кредитом	951	684
3	Сплачено проценти за користування кредитом	684	311
4	Погашено короткостроковий кредит банку	601	311
5	Віднесено на фінансовий результат суму нарахованих процентів	792	951

На рахунку 50 «Довгострокові позики» реєструється врегулювання довгострокових позик банків та інших запозичень у інших осіб, які не є поточними зобов'язаннями.

Для кредитів за рахунком 50 «довгострокова позика» відображає суму отриманої довгострокової позики, короткострокові (відкладені) перекази та дебети, погашення цих боргів та перекази. До фіксованих зобов'язань поточного боргу.

Рахунок 50 "Довгострокові позики" ведеться в розрізі субрахунків:

501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті"

502 "Довгострокові кредити банків в іноземній валюті"

503 "Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті"

504 "Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті"

505 "Інші довгострокові позики в національній валюті"

506 "Інші довгострокові позики в іноземній валюті" [41].

Основні бухгалтерські проводки по обліку довгострокових позиків подано в табл.2.3.

Таблиця 2.3

Основні бухгалтерські проводки по обліку довгострокових позиків

№	Зміст господарської операції	Д ^Т	К ^Т
	2	3	4
1	Отримано на поточний рахунок підприємства довгостроковий кредит банку	311	501
2	Нараховано проценти за користування кредитом	951	684
3	Відображено поточні зобов'язання за довгостроковим кредитом (які підлягають погашенню протягом 12 місяців з дати балансу)	501	611
4	Погашено довгостроковий кредит банку	501	311
5	Віднесено на фінансовий результат суму нарахованих процентів	792	954

Аналітичний облік банківських позиків ведеться за видами позиків, наданих банків, та строками погашення.

Після прийняття рішення про основні суми банківської позиції, а також відсотків може бути приєднано щомісяця, частинами відповідно до строків, визначеними кредитними договорами, або після закінчення строкової позиції. за стандартну ставку.

Різниця між процентною ставкою за наданим кредитом та стандартною ставкою розглядається як штраф і відображається у дебеті рахунку 94 "Інші витрати операційної діяльності". Цей також відображає відсотки за простроченими позиками та позиками, не використаними за призначенням [41].

Порядок реалізації застави обумовлюється договором про заставу між двома сторонами угоди, який складається відповідно до Закону України "Про заставу" та інструкції НБУ "Про методичні рекомендації по використанню банками Закону України "Про заставу""[42].

Відповідно до Закону України «Про податок на додану вартість» операції з видалення та повернення позики звільняються від оподаткування податку на додану вартість, крім двох операторів, що підлягають оподаткуванню:

1) операції по передачі права власності на об'єкти застави позичальникові для погашення кредиторської заборгованості заставодавця (п. 3.1. 1 Закону);

2) операції по ввезенню майна за договорами застави, іпотеки (п. 3.1. 2 Закону)[43].

Затримка сплати процентів за позику може призвести до нарахування та повернення відсотків від позичальника. Сума штрафу обчислюється на основі суми простроченого платежу, кількості прострочених днів та ставки, але не може перевищувати подвоєної ставки дисконтування НБУ, яка діяла на той момент. штраф. З українського законодавства "відповідальність за несвоєчасне виконання фінансових зобов'язань" [44].

2.3 Методичні підходи та порядок організації розрахункового обслуговування суб'єктів господарювання

Розрахунково-кредитний бізнес полягає у забезпеченні переказу коштів на рахунок клієнта банку відповідно до вказівок клієнта банку. Ці операції займають особливе становище в банківській діяльності та відіграють важливу роль у забезпеченні успіху економічних процесів на мікро- та макрорівні.

Платіжно-кредитне обслуговування клієнтів - одна з трьох основних операцій банку, яка становить банк як спеціальну фінансову установу, яка називається банком. Тому ці операції тісно пов'язані з усіма іншими банківськими операціями. Кожен бізнес банку - як пасивний, так і активний, а також надання послуг - повинен бути платним, тому він передбачає оплату клієнта або готівкове обслуговування. Крім того, банки не вимагають додаткових резервів для здійснення таких операцій. Необхідними коштами повинні бути кошти, необхідні банку для оплати або здійснення готівкових операцій [45].

За своєю суттю ці операції насправді є послугами, і банки беруть плату за своїх клієнтів у вигляді комісій, а не відсотків. Отримання такого доходу коштує банкам відносно дешево і без значного ризику для їх фінансового стану. Тому зростання платежів та кредитних операцій є надійним та вигідним способом збільшення доходів та збільшення прибутковості банків. Для клієнтів банків розрахунково-кредитний бізнес передбачає отримання готівки за продану продукцію чи послуги, оплату фізичних ресурсів, необхідних для виробництва, виплату заробітної плати працівникам, сплату боргу перед бюджетами та позабюджетними коштами. Забезпечує оплату, накопичення та використання заощадження. Отже, чим швидше та надійніше банки надаватимуть платіжно-кредитні послуги своїм клієнтам, тим кращим буде останній для реабілітаційного процесу, зміцнення платіжної дисципліни, поліпшення фінансових умов та, зрештою, підвищення рівня життя. Банківські розрахунково-кредитні операції становлять більшість загального грошового потоку. Призупинення розрахунково-касових операцій неминуче призведе до уповільнення грошових потоків та дисбалансів у касових операціях, що негативно позначиться на загальному стані економіки та розвитку виробництва товарів та послуг. Важливою роллю своєчасних готівкових розрахунків у забезпеченні функціонування національних економік є спеціальна платіжна система, яка може надати всім економічним агентам (фізичним та юридичним особам) можливість виконувати свої платіжні зобов'язання [45].

Платіжна система в широкому розумінні - це сукупність законодавчо визначених платіжних інструментів, норм, правил та механізмів та процедур їх застосування усіма об'єктами грошового обігу. Учасниками платіжних систем є підприємства всіх видів, державні установи, громадські організації, приватні особи, комерційні банки та центральні банки. Встановлення законодавчо визначених норм та правил поведінки в платіжних системах усіх учасників ставить учасників на рівних умовах та захищає інтереси кожного учасника. Тому побудова високоефективної та надійної платіжної системи є однією з головних економічних проблем держави. Особливе місце платіжної системи займають банки. Вони беруть участь не тільки як звичайні платники та одержувачі платежів, але й як платіжні посередники, призначені для доставки грошей від платників одержувачам у режимі реального часу якомога швидше. Банки відіграють цю роль у платіжних системах завдяки низці платежів та операцій з готівкою. Насправді це важливий елемент платіжних систем та рушійний пояс для всіх валютних операцій.

Організація розрахунків та торгівлі готівкою має три етапи.

- Підготовка організаційних, технічних та технічних передумов до оплати;
- Формування та передача платіжної інформації.
- Переказ, тобто сам платіж.

На першому етапі виконуються такі дії, як відкриття банківського рахунку для учасників платіжної системи, створення комп'ютерної системи зв'язку, отримання та обробка інформації, облік та відправка, випуск платіжних карток тощо. Другий етап включає такі операції, як підготовка, захист, банківський переказ та перевірка інформації, необхідної для оплати певного товару (носія інформації). На третьому етапі надається схвалення, наприклад, видача готівки з рахунку клієнта, переказ грошей з рахунку платника на рахунок одержувача або залік боргів один одного. Важливим місцем здійснення платежів і касових операцій розуміється певний засіб, який служить правовою

основою для переказу банків грошей на свої рахунки або здійснення готівкових операцій. Способи оплати можуть також включати небанкноти, монети та безготівкові кошти на вашому банківському рахунку [46].

Розрахунково-кредитні операції здійснюються банками з урахуванням загальних принципів, що лежать в основі формування платіжних систем. Наступні принципи особливо важливі для банківських платіжних та кредитних організацій обслуговування клієнтів.

- Економічний агент (корпоративний) - Власник коштів має право вибрати спосіб оплати (готівковий чи безготівковий) та банк, який повинен утримувати та сплачувати кошти. Безготівковий формат;

- Банкове зберігання та переказ коштів здійснюватиметься на банківському рахунку і відкриватиметься на прохання клієнта за згодою банку. Кожен економічний агент має право відкрити кілька рахунків у різних банках.

- Переказ коштів або зняття готівки з рахунку буде здійснюватися банком у порядку, визначеному власником, в межах залишку коштів на рахунку та в порядку власника. За низької платіжної дисципліни, наприклад, сьогодні в Україні, держави можуть визначати порядок виплат для захисту інтересів певних учасників платежів, включаючи державний бюджет.

- Формат, за допомогою якого банк перераховує кошти на рахунок клієнта, визначається клієнтом відповідно до формату безготівкової оплати, передбаченого у діловому договорі (контракті) з торговим партнером, за умови, що банк не втручається в операцію. Договірні відносини між ними. Як правило, економічні агенти обирають спосіб оплати, який найкраще захищає їх інтереси в кожній конкретній комерційній операції.

- Період, протягом якого банк перераховуватиме кошти з рахунку, визначатиметься клієнтом відповідно до процедури розрахунку з контрагентом, зазначеної в договорі угоди. Безготівкові розрахунки між діловими агентами засновані на принципі зрілості та можуть бути достроковими, строковими та простроченими, залежно від строку, зазначеного в контракті [47].

Ці принципи організації грошових розрахунків відповідають ринковому законодавству і найбільш повно проявляються в країнах з високорозвиненою ринковою економікою. В країнах з перехідною економікою, включаючи Україну, ці принципи поступово встановлюються, і на певних етапах суттєво відхиляються від вимог банківських платіжних відносин та практики організації розрахунків та кредитних операцій.

РОЗДІЛ III

АУДИТ РОЗРАХУНКОВО–КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

3.1. Організація, мета та завдання аудиту кредитних операцій

Вимоги ринку щодо розширення сфери банківської діяльності призвели до значного розвитку теоретичних та методологічних розробок банківського аудиту. Банківські кредитні операції є найризикованішими, їх аудит повинен здійснювати внутрішній аудитор, а також керувати ними слід найбільш ретельно та часто. Згідно з правилами формування та використання

українськими банками резервів для компенсації можливих втрат в активному банківському бізнесі [48], банківський кредит пов'язаний з розміщенням залучених банками коштів. Фінансування для тимчасового користування за певних умов, гарантії, кредитні картки, акцепти, розміщення депозитів, послуги факторингу, фінансовий лізинг, видача позик у формі векселів, продовження боржників, зобов'язання погасити борг в обмін на зобов'язання щодо погашення боргу та сплатити відсотки та інші збори з цієї суми (відстрочка платежу). Вивчення літератури показало, що метод аудиту кредитного бізнесу банку рекомендований різними авторами, але на різних рівнях деталізації.

Тому М. Суркова, Е. Лешина, Н. Богданова та М. Рябова розглядають цілі, ключові напрямки, джерела, детальні програми роботи для кредитного аудиту та банківської кредитної діяльності [49].

В. Додусенко визначає завдання, інструкції та представляє програму внутрішнього аудиту банківських кредитних операцій при розгляді аудитів кредитних операцій, перераховуючи найпоширеніші помилки та недоліки кредитних операцій [50].

С. Кривошапова розглядає мету, джерела та робочі програми аудиту кредитного бізнесу [51].

О. Тихомирова визначає цілі, завдання та джерела аудиту кредитного бізнесу та надає програму роботи з аудиту банківського кредиту та серії аудитів [52].

О. Галенк визначає завдання, принципи та програми перевірки кредитного бізнесу для організації аудиту банківських корпорацій та приватних осіб [53].

Г. Білокінь уточнює мету та напрямки досліджень кредитної діяльності банків [54].

І. Белова розглядає основні завдання і напрямки аудиту кредитних операцій, внутрішнього аудиту кредитних операцій як методу

адміністративного управління, інформаційної інфраструктури аудиту кредитних операцій, вад внутрішнього контролю та потенціалу, властивих кредитним операціям. Ризики та їх організації [55].

Згідно з аналізом літератури, деякі вчені не визначили мету аудиту банківських кредитних операцій, і навіть якщо задачі визначені, вони не розкриваються повністю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні поняття мети підприємства

Мета		
1	2	3
Оцінка існуючої практики кредитування, її відповідність чинному законодавству України, вимогам НБУ, чинним регламентам, статуту банку, його стратегії та кредитній політиці. [54]	Встановити, що в банку існує адекватний контроль за: видачею кредитів; цільовим використанням позичальниками кредитів; поверненням кредитів; своєчасним віднесенням прострочених позичок на відповідні рахунки; своєчасним списанням неповернених кредитів.[49]	Метою аудиту бухгалтерського обліку кредитних операцій є оцінка відповідності порядку бухгалтерського обліку чинним нормативним актам і перевірка повноти формування і правомірності використання резерву на можливі втрати за позиками.[51]

Завдання аудиту розрахунково-кредитних операцій:

- Статус усунення порушень та недоліків, виявлених попереднім аудитором, та перевірка зовнішнім контрольним органом.
- Перевірка та оцінка поточних процедур аналізу матеріалів щодо видачі позики.
- Оцінка процедур видачі позики, прийняття застави.
- Адекватність системи кредитного моніторингу.
- Перевірка роботи з погашення прострочених кредитів.
- Оцінка стану управлінської діяльності та внутрішнього контролю.

- Дотримання законодавчої та нормативної бази для ведення бухгалтерського обліку кредитного бізнесу.
- Оцінка надійності звітності та процедури її підготовки Оцінка відповідності принципам кредитування (застава, повернення коштів, термін погашення, оплата, цільова орієнтація).
- Встановлення відповідності банківському законодавству, виявлення порушень нормативних вимог НБУ та внутрішніх банківських нормативних актів, що регулюють кредитування фізичних та юридичних осіб.

На основі аналізу роботи вчених ми можемо зробити висновок, що мета та інтерпретація мети аудиту кредитних операцій дуже різноманітна і широко поширена. Це пов'язано з тим, що дослідження вчених стосуються як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту банківських кредитних операцій.

Тому ми вважаємо, що основною метою аудиту кредитних операцій є оцінка рівня кредитного ризику банку. Перевірка та підтвердження відповідності кредитних операцій чинному законодавству, нормативно-правовій базі та внутрішнім правилам банку, бухгалтерські роздуми та перевірка точності та своєчасності подання інформації про кредитні операції.

3.2 Методика аудиту кредитних операцій

В економічній літературі застосовуються різні підходи до визначення природи внутрішнього аудиту та управління кредитними операціями. У міжнародному стандарту аудиту 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту» розглядається опис діяльності служб, створених для суб'єкта господарювання [56]. Затверджена наказом Комісії з регулювання ринку фінансових послуг від 27 вересня 2005 р. У методичних рекомендаціях щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ № 4660 зазначається, що внутрішній аудит не залежить від служб внутрішнього аудиту фінансових установ. Це

свідчить про те, що це є експертна діяльність . Зазвичай він складається з проведення перевірок та оцінок таких елементів:

- Система внутрішнього контролю фінансових установ.
- Фінансова та економічна інформація.
- Ефективність та продуктивність фінансових установ.
- Дотримання законів, нормативних актів та інших зовнішніх вимог банківськими установами [57].

На цьому етапі економічного розвитку та розвитку банківських систем роль внутрішнього аудиту ускладнює виявлення випадків невідповідності при перевірці процедур та процесів внутрішнього контролю.

- систематично та об'єктивно оцінювати важіль впливу таких випадків на ефективність діяльності банку;
- рекомендувати менеджменту банку заходи щодо усунення знайдених проблем і підвищення ефективності керівництва ризиками.

Кредит - найвигідніший банківський бізнес. Це підтверджують статистичні дані, розміщені на веб-сайті НБУ, і станом на 1 травня 2021 року саме процентні доходи продовжують утримувати певну частку в загальній структурі доходів українських банків - 53,1%. Однак негативним фактором є те, що такі операції несуть ризики, пов'язані з неможливістю повернути позику. Кредитний бізнес комерційних банків є важливим елементом, який формує структуру балансу доходів і витрат і становить близько 60% банківського бізнесу. З цієї причини необхідно звертати увагу на службу аудиту маржинальних операцій, що підлягають аудиту. Зрештою, чітко описаний аудиторський характер кредитного бізнесу, що здійснюється комерційними банками, є чи не вирішальним фактором у процесі формування думки аудитора щодо фінансово-кредитної діяльності всього комерційного банку [58].

Законодавство України про банківські кредитні операції передбачає їх фінансування за рахунок клієнтів на тимчасове користування або на тимчасове користування за певних умов, а також гарантії, депозити. Це визначається як вид активної роботи, пов'язаної з розміщенням. Факторні операції, фінансова оренда, продовження періоду погашення боргу у формі операцій, продовження строку погашення боргу, передбаченого в обмін на зобов'язання боржника погасити суму боргу, та суми відсотків та інших зборів, що підлягають сплаті. Аудит банківського кредитного бізнесу зменшує кредитний ризик фінансових установ та є активними даними банківського обліку, пов'язаними з фінансуванням або зобов'язанням висловити незалежну думку аудитора щодо фінансової звітності, точності бухгалтерського обліку та банків, що слід розуміти як перевірку фінансової звітності та дотримання з активними операціями згідно з чинним банківським законодавством та внутрішніми правилами банків. Робоча програма аудиту кредитних операцій включає першу процедуру аудиту, перевірку кредитних питань, а також процедури надання позик, нарахування процентних ставок та комісійних доходів та точність бухгалтерського обліку, своєчасність та точність бухгалтерського обліку погашення позики, резерви кредитного ризику та перевірка конкретного кредитного бізнесу [59].

Внутрішній банківський контроль кредитних операцій повинен забезпечувати:

- контроль за обґрунтованістю надання нових позик та їх умов (виду кредиту, його сумою, строком, ставкою відсотка, забезпеченням, порядком надання та погашення);

- контроль за процесом моніторингу:

- за зміною фінансового стану позичальника;

- за цільовим використанням кредиту,

- за погашенням кредитної заборгованості,

- за станом забезпечення;
- контроль за формуванням спеціальних резервів;
- контроль за роботою з проблемними кредитами;
- контроль обліку (у тому числі позабалансового, обліку за сумнівними, безнадійними кредитами);
- контроль індивідуального та портфельного кредитного ризику, дотримання встановлених лімітів кредитних операцій [60].

Загальна схема аудиту кредитних операцій подані у табл.3.2.

Таблиця 3.2

Загальна схема аудиту кредитних операцій

Кредитні операції	
1	2
Початкові аудиторські процедури	внутрішня нормативна база
	аудиторська вибірка
Кредитна справа	комплектування
	кредитний договір
	застава, гарантія, страхування
	бухгалтерський облік
Відсоткові доходи	нарахування відсотків
	своєчасність сплати відсотків
Погашення кредитів	своєчасне погашення
	робота з нестандартними кредитами
	стягнення і реалізація
Резерви під кредитні ризики	розрахунки резервів
	створення та використання резервів
Специфічні кредитні операції	овертраф
	факторинг
	фінансовий лізинг

Отже, внутрішній контроль банку - це низка етапів, які забезпечують точність та повноту інформації, що надсилається керівництву банку, дотримання внутрішніх та зовнішніх норм у банківських операціях, захист банківських активів та клієнтів та оптимізацію. Використання всіх ресурсів

забезпечення чіткого виконання вказівок керівного органу банківської справи для досягнення цілей, встановлених у банках, управління ризиками, стратегічне планування банків та інше планування.

Тому в контексті відповідних положень, задекларованих у Базельському комітеті з питань банківського нагляду, «Внутрішній аудит у банках і відносини наглядових органів та аудиторів», служби внутрішнього аудиту повинні бути незалежними від рутинних процедур внутрішнього контролю. Тобто, слід чітко розуміти, що аудит не повинен бути рутинним процесом моніторингу операцій банку, але перш за все він повинен стосуватися оцінки систем, процесів та процедур.

3.3. Узагальнення та документування результатів аудиту кредитних операцій

Найважливішою умовою кваліфікованого аудиту є його документація. Для перевірки кредитних операцій аудитор повинен надати банківське підтвердження всіх рахунків, договорів позики та додатків до них. Відповідно до договору позики аудитор визначає, яке майно здається в оренду, умови отримання та закриття позики, процентна ставка за позику, її збільшення або зменшення, сума оборотних коштів, доручена компанією формувати товарно-матеріальні запаси, та виробництво продукції. Знайдіть вартість. Зобов'язання під заставу, джерела погашення позики, умови надання позик, інші умови позики та відносини між компанією та банком.

Усі документи, які позичальник подає працівникам банку, класифікуються як постійні та заповнюються аудитором під час кожної перевірки.

Розподіл документів за призначенням подано (див.рис.3.1)

Призначення документів

документів та аудитів. документ, який було зроблено. Виклад даних та думок щодо фінансової звітності.

Перевірка документів полегшує, чіткіше і об'єктивніше вивчає якість та точність роботи аудитора. Спираючись на документ, можна бути впевненим у виявлених проблемах у фінансовій звітності клієнта, хто підписав робочий документ, чи обробляв досвідчений та сертифікований працівник робочий документ, створений помічником, тощо.

Робочий документ - це запис аудиту аудитора. Тобто запис про процедуру планування, характер діяльності, термін та обсяг аудиторської процедури, результати та висновки, зроблені з отриманих аудиторських доказів. Робочий документ повинен містити відповіді аудитора на всі важливі питання, необхідні для висловлення професійної думки та розробки висновків аудиту. Аудитор повинен задокументувати всю відповідну інформацію та факти, щоб надати докази, на яких ґрунтується аудиторський висновок.

Завершення аудиту завжди підсумовується шляхом створення документа, який називається аудиторським звітом. Однак в Україні такі підсумкові документи вже давно мають іншу назву - аудиторський звіт.

У Законі України і до цього часу наведено таке визначення «Аудиторський висновок – документ, що складений відповідно до стандартів аудиту та передбачає надання точного та достовірного твердження користувачам щодо відповідності фінансової звітності або іншої інформації концептуальним основам, які використовувалися при її складанні» [62].

Якщо синтезувати наявні в МСА вимоги до аудиторського звіту, можнa визначити такі критерії подані в табл.3.3.

Таблиця 3.3

Критерії аудиторського звіту

Критерій	Визначення
1	2
Документарна форма	аудиторський звіт надається у письмовому вигляді (п. 20 МСА 700)
Публічність	спрямованість до всіх зацікавлених членів суспільства.

	Публічність інформації, зокрема, визначається двома аспектами: автономністю користувача інформацією; чіткою визначеністю зберігача (оголошувача) інформації.
Незалежність думки аудитора	така спрямованість думки, яка дає можливість висловити висновок без будь-якого впливу, що може поставити під загрозу професійне судження, та діяти доброчесно, з об'єктивністю та професійним скептицизмом (п. 291.5 Кодексу етики професійних бухгалтерів).

Отже, аудиторський звіт - це паперовий та електронний документ, що містить висновок аудитора, що відображає довіру до інформації про предмет аудиту.

На заключному етапі «звіту» аудитор готує аудиторський висновок та працює з радою директорів щодо рекомендацій правлінню щодо найбільш важливих питань та помилок, виявлених під час аудиту, ефективності та необхідності системи управління. рада директорів банку. Для змін, які покращують та покращують якість. Система внутрішнього контролю [63].

Робоча програма аудиту кредитного бізнесу включає процедури початкового аудиту, перевірку кредитних справ позичальника та процедури кредитування, нарахування відсотків та винагороди та точність бухгалтерського обліку в кредитному бізнесі, своєчасний та точний облік та формування виплат за кредитом. .

Процес підготовки та створення аудиторського звіту включає кілька етапів: групування та систематизація виявлених відхилень та узагальнення аудиторської інформації.

Підсумковий матеріал показує виявлені недоліки, порушення та зловживання, що характеризують відповідний банківський бізнес, та звертає увагу на позитивний досвід сектору, який є в інших сферах діяльності банку, умови порушень та зловживань. На закінчення необхідно надати кваліфіковану оцінку стану системи внутрішнього контролю відповідних підрозділів банку.

Аудиторський звіт визначається правилами Національного банку України та готується з урахуванням стандартів та строків аудиту, підписаних керівником служби внутрішнього аудиту банку.

Вивчення та аналіз внутрішніх правил та розпорядчих документів, що регулюють кредитні операції банку в рамках процедури початкового аудиту: правила кредитування, правила про кредитні комітети та розпорядження працівникам кредитних комітетів, правила щодо визначення фінансового стану позичальників, кредитна політика банку, положення про кредит сектор [64].

У процесі впровадження програми перевірки кредитних операцій аудиторі повинні звертати особливу увагу на найпоширеніші помилки та недоліки в кредитних операціях (див. рис. 3.2).

Помилки та недоліки у кредитній роботі

недо- статні аналі- з про- поно- ван- ня про- гра- ми кре- дит- ува- ння на- ста- дії при-	ві- дсу- тні- сть до- ку- ме- нта- ль- но- го- фо- р- м- ле- ння ек- сп- ер- ти- х ви- сно- в- ків, на- пі- д- ста- ві- я- ки- х п-	по- ми- лки у на- ра- ху- ва- ння про- це- нт- ів	не- сво- є- ча- с- ні- с- ть у- ра- ху- ва- ння на- по- за- ба- ла- н- со- ви- х ра- ху- н- ка- х за- бе- з- п- е- че- н- ня	не- сво- є- ча- с- ні- с- ть ві- д- не- с- ен- ня н- я н- е- сп- ла- ч- е- н- х у- в- с- та- н- ов- л- е- н- и- й те- р- м- і- н- в- і- д- с- о- т-	по- ми- л- к- и к- ла- с- и- фі- ка- ці ї к- ре- ди- ті- в за- р- і- в- не- м к- ре- ди- т- но- го р- и- з- и- к- у	не- в- і- д- по- в- і- д- ні- с- ть к- ре- ди- т- ни- х до- го- во- рі- в , до- го- во- рі- в за- с- та- ви- та- і- н- ш- и- х чи-	не- п- ра- во- мі- н- і- с- ть та- н- е- с- во- є- ча- с- ні- с- ть ви- к- о- р- и- с- та- н- ня ре- зе- р- ві- в	не- сво- є- ча- с- ні- с- ть та- н- е- п- ра- во- мі- н- і- с- ть пе- ре- не- с- е- н- ня те- р- м- і- н- ов- ої за- бо- р- го- ва- но- с-	не- до- лі- к- и в у- ра- ху- ва- н- ня за- бе- з- п- е- че- н- ня п- і- д- ча- с ро- з- ра- ху- н- ку с- ум- и ре-
---	--	---	--	--	--	--	--	---	---

Рис 3.2. Найпоширеніші помилки та недоліки у кредитній роботі доцільня увазі аудитора

Проведення перевірки відповідно до програми аудиту передбачає формування висновків, рекомендацій та пропозицій щодо якості рішень.

Звіти про аудит редагуються, щоб висловити думку аудитора щодо перевіреного звіту зовнішнім користувачам, власникам та корпоративним менеджерам. Основними вимогами аудиторського звіту є його точність та доступність обізнаності. Отже, структура звіту про аудит та використовувані в ньому формулювання (залежно від типу) повинні бути єдиними та типовими [65].

Основні елементи аудиторського звіту визначені пунктами 5-26 МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності».

Основні елементи в аудиторському звіті подані у табл.3.4.

Таблиця 3.4

Аудиторський звіт обов'язково повинен містити такі елементи

Назва (заголовок)
Адресат
Вступ або вступний параграф
Параграф, в якому описується обсяг (масштаб) перевірки
Параграф, в якому висловлено думку про фінансову звітність; е) дата видачі аудиторського висновку
Адреса аудитора (аудиторської фірми)
Підпис аудитора (керівника аудиторської фірми)

МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» наводить два види аудиторської думки:

- Немодифікована думка – це думка, висловлена аудитором, якщо його висновок про те, що фінансова звітність складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності.

•Модифікована думка – це думка, яку формулює аудитор, якщо:

- фінансова звітність у цілому містить суттєві викривлення;
- аудитор не може отримати достатні й належні докази для того, щоб дійти висновку, що фінансова звітність у цілому не містить певні викривлень.

У процесі аудиту руху кредитних операцій підприємства були зроблені наступні висновки:

За результатами аудиту підприємство відповідає вимогам положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Під час аудиту було виявлено деякі помилкові уявлення, які були підставою для умовного висловлювання позитивних думок.

Тому послідовний підхід застосовується при аудиті маржової торгівлі. Аудит кредитних операцій банку, як правило, вибірковий. Вибірка базується на кількості договорів позики протягом строку, кількості позичальників у певній категорії, кількості прийнятих кредитних рахунків, процентної ставки за позикою, ступеня ризику та рівня забезпечення позики. Кожен етап аудиту задокументований робочим документом. Служби внутрішнього аудиту незалежні у своїй діяльності і повинні забезпечувати ефективний аудит кредитних операцій. Аудит охоплює всі стадії процесу кредитування та сприяє оптимізації та точності цього виду активних операцій.

ВИСНОВКИ

В роботі проведено дослідження теоретичних основ обліку а аудиту розрахунково-кредитних операцій підприємства, а саме: розглянуто основні теоретичні поняття, проведено класифікацію, а також досліджено методику обліку та аналізу на підприємстві. Це дозволило зробити такі висновки:

1. Основними чинниками реалізації на цьому етапі принципів корпоративної самодостатності та самофінансування є формування достатньо масштабних розрахунково-кредитних операцій, водночас завершення циклу корпоративної діяльності та наступне: Умови циклу .

2. Дослідження наукової літератури щодо визначення сутності поняття «розрахунково-кредитних операцій» може прийти до загальної думки, що кредит потрібен не лише позичальникам, але й кредиторам (банківським та небанківським). У першому випадку позика є додатковим фінансуванням і є постійним стимулом для розвитку. Для інших - можливість отримати додаткове фінансування шляхом передачі певної кількості вільних ресурсів позичальнику. Іншими словами, рушійною силою кредитних відносин є отримання додаткового прибутку (доходу) кожним суб'єктом кредитних відносин. Кредитор отримує його у вигляді відсотків за позикові кошти, а боржник - у вигляді прибутку. Позикові кошти, що використовуються для розширення

бізнесу та самоспоживання. З цієї причини кредит має важливий стимулюючий вплив на розвиток реального сектору економіки.

3. В даний час існує багато критеріїв класифікації розрахунково-кредитних операцій. Перш за все, класифікація фінансових результатів повинна відображати виробничу сторону, з одного боку, та юридичну з точки зору певної функції, оскільки це необхідно для прийняття рішення користувачем. На наш погляд, важливим для фінансово-економічного аналізу є класифікація розрахунків та маржинальних операцій за видами діяльності. Ця класифікація платіжних і кредитних операцій корисна для внутрішніх користувачів, оскільки вона контролює вплив результату певної діяльності на загальний результат компанії.

4. До нормативно-правового забезпечення обліку та аудиту належать: Закон України “ Про банки і банківську діяльність ”, Положення (стандарты) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування, методичні рекомендації, вказівки, листи міністерств і відомств.

5. Відповідно до плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань та господарської діяльності компанії чи організації, облік розрахунково-кредитних операцій здійснюється на рахунках 50 «Довгострокові позики» та рахунках 60 «Короткострокові позики».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Самсонов Н., Баранникова Н., Володин А. и др. Финансовый менеджмент: учебник для вузов; под ред. Н. Самсонова. Москва: Финансы, ЮНИТИ, 2001. 495 с.
2. Алексійчук В. Гроші та кредит в системі відтворення АПК. Київ: ІАУ УААН, 1998. 346 с.
3. Гудзь О. Кредитування і банківське обслуговування підприємств агропромислового виробництва: сучасні тенденції та особливості. Київ: ННЦ ІАЕ, 2005. 170 с.
4. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: навч. посіб. / за ред. Б. Луціва. 2-ге вид., перероб. Тернопіль: Карт-бланш, 2000. 225 с.
5. Савлук М., Мороз А., Пудовкіна М. та ін. Гроші та кредит / за ред. М. Савлука. Київ: КНЕУ, 2001. 602 с.
6. Мочерний С. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 3. Київ: видавничий центр «Академія», 2002.
7. Потійко Ю. Ще раз про кредити. Вісн. НБУ. 2000. № 12. С. 47–48.
8. Чайковський Я. Сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування. Банківська справа. 2005. № 2. С. 36–47.
9. Глущенко С. Гроші. Кредит. Кредитний ринок: підручник. Київ: НаУКМА, 2015. 300 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/9082/Glushchenko_Groshi.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
10. Дем'яненко М., Лузан Ю., Саблук П., Скупий В. та ін. Фінансовий словник-довідник / за ред. М. Дем'яненка. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 555 с.
11. Арбузов С., Колобов Ю., Міщенко В., Науменкова С. Банківська енциклопедія. Київ: Центр наукових досліджень Національного банку України; Знання, 2011. 504 с.

12. Податковий кодекс України: за станом на 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами, внесеними Законом за станом на 19 травня 2011 р.). Офіційний сайт податкової адміністрації України. URL: http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=300762&cat_id=300760.

13. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 12 грудня 2008 р. із змінами та доповненнями. URL: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14).

14. П(С)БО 11 «Зобов'язання», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20. URL: [http:// zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00).

15. Фінансові інструменти: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13, затверджене Наказом МФУ від 30 листопада 2001 р. № 559 (зі змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 Фінансові інструменти: подання. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_029/page.

17. Економічна сутність кредитного механізму банку та умови його здійснення. Реферат [Електронний ресурс] : сайт Освіта.ua. – Режим доступу : <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20863/>.

18. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

19. Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів від 28 жовтня 1998 р. N 1706. [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-98>.

20. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 14.04.2021 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

21. Закон України "Про Національний банк України" [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

22. Закон України "Про заставу" від 13.02.2020 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>

23. Закон України "Про іпотеку" від 14.07.2020 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

24. Закон України Про організацію формування та обігу кредитних історій [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15#Text>

25. Закон України "Про страхування" [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

26. Положення "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-00#Text>

27. Положення "Про єдину інформаційну систему "Реєстр позичальників" від 06.05.2018 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

28. Інституційно-правове регулювання банківського кредитування [Електронний ресурс] : сайт Навчальні матеріали онлайн– Режим доступу : https://pidru4niki.com/1281041945697/bankivska_sprava/institutsiyno-pravove_regulyuvannya_bankivskogo_kredituvannya .

29. Колодязів О. Становлення банківської системи України. // Банківська справа-2000- №2.

30. Остапець А. І., Остапець А. В. Банківська система України: стан і проблема розвитку. // Фінанси України-2000-№8.

31. Білянчук П. Д. та інші. Банківська система України. // Білянчук П. Д. Банківське право К., 1999р.

32. Крюковський О. Взаємовідносини кредитної системи// Економіст 2001р.

33. КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ І КРЕДИТНІ РЕФОРМИ [Електронний ресурс] : сайт Навчальні матеріали онлайн– Режим доступу : https://pidru4niki.com/1209061364248/finansy/kreditna_sistema_ukrayini_kreditni_reformy HYPERLINK

34. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р №435-IV, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>

36. Закон України Закону України «Про споживче кредитування» від 23.04.2021 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 „Зобов’язання”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.01.00 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

38. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

39. Губіна І. Фінансово-кредитний облік: від простого до складного / І. Губіна // Бухгалтерія: збірник систематизованого законодавства. – 2005. – № 8. – С. 169–190.

40. Партин Г. О. Управлінський облік : підручник / [Г. О. Партин та ін.]; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013.- 101-105с

41. Облік кредитних операцій комерційними банками [Електронний ресурс] : сайт Освіта.ua. – Режим доступу : <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16915/>

42. Про Методичні рекомендації по застосуванню банками Закону України "Про заставу" від 23.01.1995[Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5_11500-93#Text

43. Законом України "Про податок на додану вартість" від 30.06.2005[Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

44. Закону України "Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань" [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

45. Закон України „Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року N 2121-III // Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 24 липня 2009 року N 1617-VI – <http://www.liga-zakon.net> -

46. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 року N 679-XIV // Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 21 серпня 2009 року N 1608-VI – <http://www.liga-zakon.net> - Комп’ютерна законодавчо-довідкова система законодавства України “Ліга-закон”, 2009

47. Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 5 квітня 2001 року N 2346-III //Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 27 квітня 2007 року N 997-V – <http://www.liga-zakon.net> - Комп’ютерна законодавчо-довідкова система законодавства України “Ліга-закон”, 2009

48. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

49. Аудит банків : / М. А. Суркова, Е. А. Лешина, Н. А. Богданова, М. А. Рябова. -2009. - 147 с.

50.. Облік і аудит у банках: [підручник] / За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. - К. : КНЕУ, 2004. - 536 с

51. Кривошапова С. В. Аудит в банку : [конспект лекцій] / С. В. Кривошапова. - Владивосток : Изд-во ВГУЭС, 2001. – 112

52. Тихомирова Е. В. Банковский аудит / Е. В. Тихомирова. - СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2010. - 66 с.

53. Тим, хто не нехтує законом. Контроль, ревізія та аудит у комерційних банках України / Г. Г. Мумінова-Савіна, В. М. Кравець, О. А. Мазур, О. М. Галенко, В. Б. Кириленко. - К. : Факт, 2001. - 448 с

54. Білокінь Г. М. Внутрішній аудит кредитних операцій банку / Г. М. Білокінь // Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». - 2011. - № 2(2). - С. 110-113.

55. Організація контролю в банку : [навч. посіб.] / уклад. І. В. Белова. - Суми : Університетська книга, 2008. - 302 с.

56. Використання результатів роботи внутрішнього аудитора: Міжнародний

стандарт аудиту 610 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minin.gov.ua.

57. Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ, затверджено розпорядженням Держкомісії з регулювання ринків фінансових послуг від 27.09.2005 р. №4660 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.

58. Сайт НБУ Статистичні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

59. Закон України Про затвердження Положення про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп 07.04.2020 [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

60 .Белова І. В. Організація контролю в банку: [навч. посібник] / І. В. Белова. – Суми: Університетська книга, 2009. – С. 161-162.

61. МСА 230 «Аудиторська документація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf

62. Мочерний С. В., Топішко І. І. Реструктуризація економіки / С. В. Мочерний, І. І. Топішко. – Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3. Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002.

63. Мумінова-Савіна Г.Г., Кравець В.М., Мазур О.А., Галенко О.М., Кириленко В.Б. Тим, хто не нехтує законом. Контроль, ревізія та аудит у комерційних банках України / Г.Г.Мумінова-Савіна, В.М.Кравець, О.А.Мазур, О.М.Галенко, В.Б.Кириленко. – К.: Факт, 2001. – 448 с

64. Облік і аудит у банках: [підручник] / За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. - К. : КНЕУ, 2004. - 536 с.

65. Сарахман О.М. Аудит у банках: навч. посібн. / О.М.Сарахман. – К.: УБС НБУ, 2007. – 334с.